

Utbildningsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Utbildningsnämnden

Datum:
2020-11-25

Diarienummer:
UBN-2020-08477

Handläggare:
Marie Fellenius

Öka andelen barn i förskola

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar

1. att lägga redovisningen som grund för fortsatt verksamhetsplanering.

Ärendet

Ärendet är en redovisning av åtgärd 3.5 i nämndens verksamhetsplan om att öka andelen barn som går i förskola. Åtgärden syftar till att motverka utanförskap och segregation, ge förutsättningar för alla barn att få tidigt stöd i sin språkutveckling, samt att förskolan i samarbete med barnhälsovården tidigt kan uppmärksamma barn med stödbehov. Arbetet fortsätter och utvecklas vidare nästa år enligt nytt uppdrag i Mål och budget och i nämndens verksamhetsplan 2021.

Bakgrund

Ärendet är en redovisning av 3.5 Nämndens åtgärd om fler barn som går i förskola. Åtgärden syftar till att motverka utanförskap och segregation, ge förutsättningar för alla barn att få tidigt stöd i sin språkutveckling, samt att förskolan i samarbete med barnhälsovården tidigt kan uppmärksamma barn med stödbehov.

Att verka för att fler barn går i förskola är en del i förskolans verksamhetsplan utifrån uppdraget i Mål och Budget, nämndens verksamhetsplan samt ett av målen i handlingsplan Gottsunda. Planerade aktiviteter är att kartlägga vilka barn 0-5 år som inte går i förskolan och ta fram förslag på aktiviteter kopplat till strategin. Det handlar också om att fördjupa samverkan mellan förskolan, öppna förskolan och socialtjänsten.

Föredragning

Av alla barn i åldern 1–5 år går den stora majoriteten, 85 procent i förskola. Bland 4–5-åringarna är andelen så hög som 95 procent. Men andelen dras ned av gruppen utrikes födda barn, och framför allt de nyanlända barnen. Även barn till arbetslösa är underrepresenterade.

Enligt SCB 2018 gick 79 procent av utrikesfödda barn 3–5 år i Uppsala i förskola vilket kan jämföras med genomsnittet i Sverige som då var 83 procent.

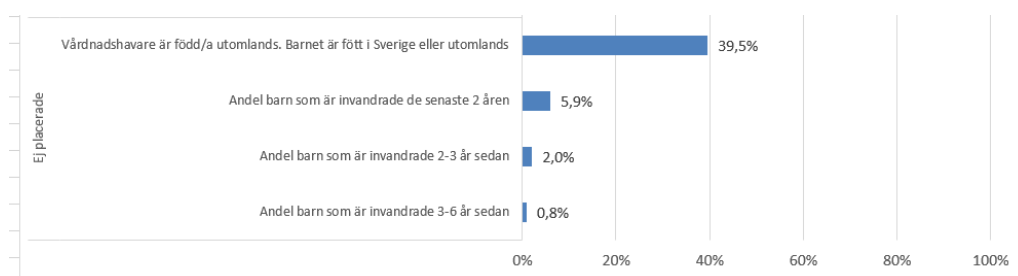
En studie som presenteras i en SNS-rapport från 2018 visar att ett försök i Oslo med att öka andelen barn i förskola, i områden med hög andel barn med utländsk bakgrund, förbättrade barnens läsfärdighet och kunskaper i matematik. För flickor förbättrades även språkfärdigheterna. I det försök som pågått längst ökade också sysselsättningen hos föräldrar till flickor som deltog.

<https://snsse.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2020/02/sns-analys-50promoting-integration-through-child-care-lessons-from-norway.pdf>

Kartläggning av vilka barn 0-5 år som inte går i förskola

Kartläggningen är sammanställd och till viss del analyserad. Den innehåller andel placerade barn i Uppsala utifrån olika kriterier såsom område, utländsk bakgrund, föräldrars utbildningsbakgrund med återkoppling från förskoleklass med flera aktörer.

Varje år placeras i Uppsala cirka 20 000 barn i förskola men ungefär 2000 barn saknar förskoleplacering. Orsakerna till det kan vara många. Kunskap om förskolans uppdrag som skolform, vilken ger barnet grundläggande utbildning i tex svenska språket, kan saknas hos vårdnadshavare som är relativt nyanlända i Sverige. De kan tolka det som att det enbart handlar om barnomsorg och då inte ansöka om de t.ex. är hemmavarande med yngre syskon.

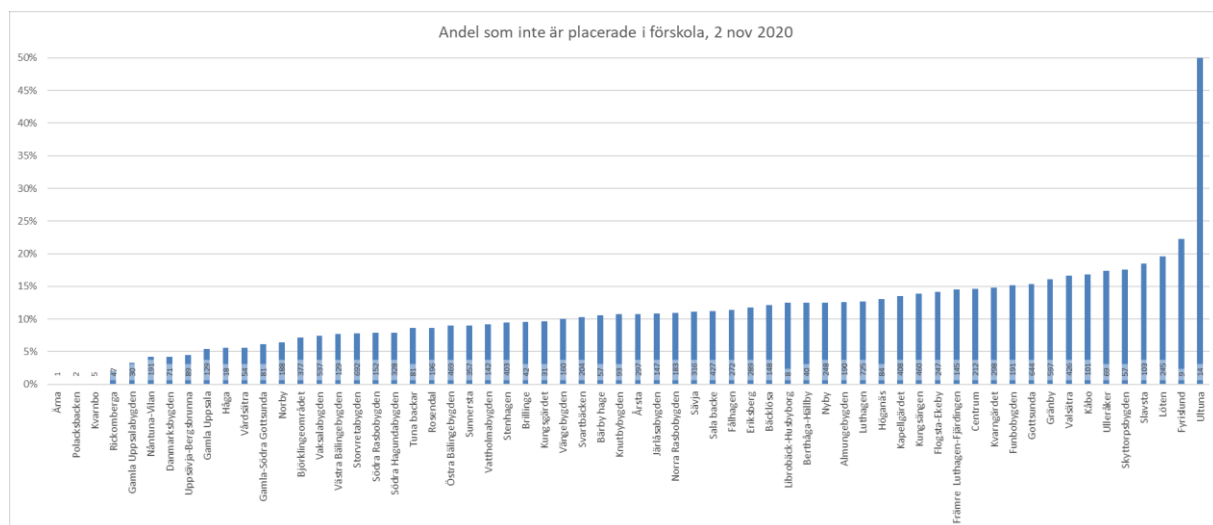

I gruppen vårdnadshavare som är födda utomlands där barnet är fött i Sverige eller utomlands saknar fyra av tio barn placering i förskola. Barnen placeras så småningom i allt högre utsträckning ju längre tid familjen vistas i landet.

En orsak kan vara att vårdnadshavarna ska ha en sysselsättning i arbete, studier, föräldraledighet eller vara arbetsökande för att barnet ska ha rätt till förskoleplats. Om någon av vårdnadshavarna saknar sysselsättning kan barnet inte erbjudas plats. Från tre års ålder finns allmänförskoleplats med 15 timmar per vecka för alla barn.

En orsak kan också vara att det saknas information om och stöd i hur man ansöker. För vårdnadshavare med få närmare kontakter i samhället kan möjligheten att ta del av information om utbildningen saknas.

Om man tittar på hur stor andel av barnen som inte har en placering kan man se en skillnad i olika geografiska områden.

I exempelvis Näntuna/Vilan, Gamla Uppsala och Norby är det cirka fem procent av barnen som inte har en förskoleplacering. I Löten, Gränby och Gottsunda/Valsätra är andelen runt 15 procent. För barn som bor i de centrala delarna av Uppsala och som inte är placerade kan platsbrist på förskolor som ligger nära hemmet vara en orsak.

Ta fram förslag på aktiviteter kopplat till strategi

24 utvalda förskolor är med i Skolverkets riktade insatser för nyanlända och flerspråkiga barns lärande med fokus på språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, rutiner för mottagande samt förhållningsätt. Spridning av de riktade insatserna kommer att ske till alla kommunala förskolor efter satsningen som avslutas 2022.

Förvaltningen informerar om förskolan och förskolans uppdrag på olika sätt. Mottagningen för nyanlända är det första mötet där information ges. Aktiviteter finns även för att informera om och presentera förskolan och förskolans uppdrag på utbildningar i svenska för invandrare (SFI). Informationen som ska ges på arabiska och på svenska samt genom bilder är planerad men har inte kunnat genomföras på grund av rådande pandemi med undervisning på distans.

Ett upparbetat samarbete mellan ledningen för förskolan och Öppna förskolan ger möjligheter att effektivt samverka i aktiviteter för att nå målet. Presentation av förskolan och förskolans uppdrag på öppna förskolor med hjälp av flera språk samt med bilder planeras till vårterminen 2021. Förskolan har tidigare i olika former presenterat förskolans uppdrag på Öppna förskolan med syfte att få fler sökande generellt, alltså fylla platserna. Erfarenheter från detta kan användas i denna insats och kommer mer att riktas mot målet öka andelen barn i förskolan. Därmed anpassas innehållet med användning av fler språk. Informationen kompletteras med hur ansökan går till genom konkreta hänvisningar.

Fördjupa samverkan mellan förskolan, öppna förskolan och socialtjänsten

För att fördjupa samverkan deltar förvaltningen i en samordningsgrupp för projektet "IntegrationsHUB-Öppna förskolan" som är ett integrationsprojekt inom ramen för Öppna förskolan. Syfte är att genom uppsökande verksamhet knyta kontakter för ökad kunskap om det svenska samhället riktat till nyanlända föräldrar med yngre barn. Projektet är en samverkan mellan flertalet förvaltningar och Regionen där man

gemensamt söker vägar att nå ut till vårdnadshavare som inte har kontakter i närsamhället.

Förvaltningen deltar också i *samordning Integration* med andra förvaltningar, skolformer och Regionen samt *handlingsplan för Gottsunda/Valsätraområdet* i syfte att förstärka samverkan i det särskilt utsatta området. Genom samverkan mellan familjeenheten/råd och stöd i Gottsunda och förskolorna i Gottsunda ökar tryggheten i processen vid orosanmälningar och förebyggande arbete för stöd till familjer genomförs samtidigt där informationen om förskolan har en viktig roll.

Ny utredning har presenterats

Regeringen vill få fler nyanlända barn att gå i förskola så att fler barn i nyanlända familjer får träning i svenska språket innan de börjar skolan. Den 23 november presenterades ett förslag till obligatorisk språkförskola. Målet motiveras med att en bra förskola är speciellt viktig för barn från missgynnade förhållanden och för barn med annat modersmål. Får barnet från låg ålder stöd i sin språkutveckling ökar sannolikheten för bra skolresultat. Förskolan har också betydelse för de vuxnas integration på så sätt att den underlättar framför allt kvinnornas möjlighet att utbilda sig och etablera sig på arbetsmarknaden. Alla huvudmän (kommuner och fristående förskolor) ska, enligt direktivet, erbjuda språkförskola men ska själva kunna välja hur verksamheten ska organiseras. Utredningens förslag är att kommuner ska bedriva en uppsökande verksamhet för att öka deltagandet i förskolan och genom kartläggning och informationsinsamling hålla sig informerad om vilka barn i kommunen som inte deltar i förskolan.

Konsekvenser för barn och elever

Om de beskrivna åtgärderna leder till att fler barn går i förskola gynnas barnens utveckling och ger en bättre grund för barnens skolgång.

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser föreligger i ärendet.

Konsekvenser för näringslivet

Inte aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2020-11-25

Utbildningsförvaltningen

Susana Olsson Casas
Utbildningsdirektör